

II. Hoạt động trải nghiệm trong sinh hoạt lớp

A. Mục tiêu của giờ sinh hoạt lớp

- Xây dựng bầu không khí thân thiện, vui tươi, hợp tác, yêu thương trong lớp.
- Tổ chức lớp học: giải quyết các tình huống có thể gây cản trở cho các hoạt động của lớp; thống nhất (bổ sung thêm) các quy tắc ứng xử, nội quy làm việc, ... cần thiết cho lớp.
- Kiến tạo động lực học tập, niềm hứng khởi trong học tập, động viên tinh thần học sinh: đánh giá, khích lệ thành quả đạt được (của cá nhân, nhóm, lớp).
- Rèn luyện một số kỹ năng cần thiết cho HS trong học tập và đời sống.

B. Nội dung và hình thức tổ chức buổi sinh hoạt lớp

1. Sinh hoạt lam nông/pha băng

1.1. Trò chơi

HS tiểu học nói chung, HS lớp 1 nói riêng đang ở độ tuổi thích thú với các trò chơi. GV tìm hiểu, chuẩn bị kỹ thì có thể tổ chức được những trò chơi thú vị cho HS. GV có thể tham khảo một số trò chơi trong phần phụ lục, tìm trên internet, hoặc trong sách... Trong sinh hoạt trò chơi, GV cần tập luyện cho HS chuẩn bị làm quản trò. Cho HS tập luyện từng bước nhỏ; khích lệ em cố gắng; đón nhận và động viên em khi thất bại; giúp em nhìn thất bại là cơ hội tốt. Đây cũng là một việc ý nghĩa trong hoạt động chủ nhiệm, sinh hoạt lớp, tuy nó được thực hiện cho từng cá nhân HS. GV cần xoay vòng để mỗi HS được tập làm. HS sẽ trở nên tự tin hơn, phát triển thêm kỹ năng trình bày trước đám đông.

1.2. Hoạt động sinh hoạt vui khác

- Hát là một hoạt động thích hợp cho HS lớp 1. Có thể thêm cử điệu, nếu có. Sử dụng bộ gõ cơ thể là một phương pháp tích cực và rất nên khai thác.
- Đố vui các nội dung liên quan đến những điều mà GV mong muốn dạy cho HS trong hoạt động của lớp.
- Kể chuyện, sắm vai tình huống (về nội dung có liên quan đến lớp, sinh hoạt của lớp hoặc phẩm chất cần cho lớp...).

2. Tổ chức sinh hoạt lớp

Tổ chức sinh hoạt lớp học nhằm giúp HS, tập thể lớp nhận ra những hành vi không thích hợp và thay đổi để trở nên tốt hơn. Thực tế cho thấy không ít GV thường đóng vai trò “trung tâm” trong hoạt động này: GV gần như một mình nhận xét, đánh giá đúng sai; kỷ luật, uốn nắn; đưa ra các quy định theo kiểu mệnh lệnh từ trên áp xuống,...; có khi la mắng, phê bình nặng lời. Những cách này hoàn toàn ngược với lối tiếp cận “học sinh là trung tâm”. Sinh hoạt lớp là một cơ hội rất tốt để giúp HS trở nên “chủ thể của nhận thức và hành vi”, giúp em cảm nhận được lớp học là môi trường thân thương, em có ý thức trách nhiệm với lớp học này. GV cần giúp HS tự đưa ra quy tắc và hệ quả nếu vi phạm.

GV tập cho HS tự nhìn lại, đánh giá hoạt động của mình và của lớp trong tuần qua, chọn hành vi thích hợp và cam kết thực hiện.

Dựa theo mô hình lí thuyết chọn lựa của Glasser (1998), GV có thể dùng khung bốn câu hỏi cơ bản sau đây để xây dựng lớp học tích cực, giải quyết các tình huống sư phạm chung cho lớp cũng như cá nhân HS:

2.1. Em (chúng ta) mong muốn lớp của mình là lớp học (tốt đẹp) như thế nào?

– Nếu là tiết đầu của năm học, GV tổ chức cho HS thảo luận, cho ý kiến về điều này. GV có thể tham khảo các hoạt động 2.3 trong chủ đề *Trường lớp thân yêu*.

Nếu có thể, GV cùng HS chọn ra một số được nhiều HS chọn, viết ra, trang trí và treo trong lớp.

Đây có thể được xem như “nội quy/quy định” của lớp. Đối với lớp 1, đầu năm học, quy định nên dừng ở khoảng 4 – 5 ý cơ bản. GV và HS có thể bổ sung thêm sau.

– Trong những tuần đầu của năm học, GV có thể cho HS đặt tên cho lớp của em (Em hãy đặt một tên thật hay, độc đáo cho lớp để nhắc nhở lớp mình học thật tốt, thật đáng yêu), sau đó chọn ra một tên lớp. Chia công tác để HS trang trí tên lớp và gắn ở nơi dễ thấy (ví dụ cửa ra vào của lớp).

– Lớp cũng có thể đưa ra và chọn biểu tượng (tích cực, giúp lớp vui và học tốt), câu khẩu hiệu (“để diễn tả những điều tốt đẹp em mong muốn cho lớp của mình”), vẽ, trang trí... và để ở nơi dễ thấy.

– Nếu đang trong quá trình của năm học thì chỉ mời HS nhắc lại những gì đã mong muốn, hoặc bổ sung thêm mong muốn cần thiết.

2.2. Tuần vừa qua, chúng ta (mỗi nhóm, mỗi em) đã làm gì [...]?

Câu hỏi này giúp HS tập nhìn lại hoạt động đã qua, đánh giá những điểm mạnh, điểm yếu. Nếu có thể, cần có những gợi ý cụ thể hơn. Thêm vào trong ngoặc vuông [...], ví dụ, trong môn học Tiếng Việt, trong giờ ăn, ngủ trưa, trong giờ ra chơi...

2.3. Những gì em (chúng ta) đã làm có giúp em (chúng ta) đạt được mong muốn như trên không?

GV cho HS suy nghĩ, thảo luận và đưa ra câu trả lời có/không. Ở đây đang xem xét những hành vi tiêu cực nên câu trả lời sẽ là không. GV chú ý không trả lời thay cho HS. Nhưng GV cần giúp HS tự nhìn ra và tự trả lời, vì em cần là “trung tâm” (là chủ thể của nhận thức).

2.4. Em (nhóm, chúng ta) cần làm gì để có được lớp học như em (lớp) mong muốn?

– GV để HS cùng đề ra hành động và cam kết, không nên dừng ở nói miệng. GV cần giúp HS viết ra (hoặc GV viết ra và HS đánh dấu), sau đó các HS ấn dấu tay... **tên lên** tờ cam kết, cùng bắt tay quyết tâm thực hiện. Có thể kết thúc bằng bài hát (có nội dung liên quan) và bộ gõ cơ thể. Nên cho HS trang trí tờ cam kết và treo trong lớp.

– Đưa ra **hệ quả** (nếu GV thấy cần phải đưa ra): Nếu có bạn (nhóm) không thực hiện cam kết thì bạn (nhóm) cần phải làm gì? Trong nguyên tắc tổ chức lớp học tích cực, GV cần cùng HS đưa ra và thống nhất các hệ quả, nếu vi phạm những quy tắc của lớp. HS mới vào lớp 1 chưa viết được thì GV cần hỗ trợ: GV giúp HS đưa ý kiến thích hợp, GV cũng là thành viên để cho ý kiến, là thư kí để đúc kết các ý kiến của HS, và viết ra hệ quả. Khi HS (nhóm) vi phạm thì cần nghiêm minh thực hiện (chỉ một lần GV bỏ qua việc thực hiện hệ quả thì HS sẽ thấy GV không nghiêm minh và HS sẽ tiếp tục vi phạm). Các hệ quả cần thực tế, phù hợp với từng lứa tuổi của HS, và phù hợp với các quy định chung của trường và các cấp quản lí.

Các bước trên có thể cho làm theo nhóm, rồi tới lớp. GV cũng có thể dùng 4 câu hỏi cơ bản ở trên để giúp cá nhân vi phạm nhiều lần.

Nếu nhóm (lớp) đã làm tốt thì hãy cùng “ăn mừng” với nhau (xem mục dưới). Và đưa thêm điều mới để thực hiện, nếu thấy cần.

3. Các sinh hoạt khác

3.1. Khích lệ thành quả (cá nhân, nhóm, lớp)

– Giới thiệu thành quả...

– Nếu lớp gặt hái kết quả tích cực thì có thể “ăn mừng” bằng bánh kẹo, trái cây, nước uống... (Đây là cách “thưởng” rất ý nghĩa).

Nếu nhóm (lớp) gặp thất bại, làm sai... Hãy giúp HS đón nhận và tiếp tục cố gắng vươn lên. Sử dụng *nếp nghĩ phát triển* trong những tình huống như thế này.

Sử dụng các bước trong mục 2. Tổ chức sinh hoạt lớp để giúp nhóm (lớp) **tự nhìn ra** những gì cần thay đổi... và làm tốt hơn.

3.2. Học và rèn luyện các kĩ năng

– Làm việc nhóm, hợp tác: Đây là một kĩ năng quan trọng trong lớp học. Rất cần có những buổi sinh hoạt lớp dành cho nội dung này, nhất là vào những tuần (tháng) đầu tiên của năm học, hoặc khi thấy lớp có vấn đề về làm việc nhóm, hợp tác. GV có thể tham khảo Phụ lục (*Làm việc nhóm hiệu quả*) để giúp HS rèn luyện dần những phẩm chất, kĩ năng trong đó.

– Lắng nghe tích cực

– Giao tiếp: tập diễn đạt điều muốn nói, nói trước lớp (nhóm), nói lời lịch sự, làm quen với bạn...

Trong phần các chủ đề HĐTN (Phần 2) có những hoạt động liên quan đến giao tiếp, GV có thể cho HS làm lại.

– Thái cảm: tập đặt mình vào vị trí của người khác để xem xét sự việc, nhìn sự việc theo những góc nhìn khác nhau...

– ...

GV có thể tham khảo những tài liệu về kỹ năng sống (ví dụ: *Thực hành kỹ năng sống dành cho lớp 1*, Huỳnh Văn Sơn) để chọn và tổ chức một số hoạt động phù hợp với điều kiện của lớp.

Việc học, rèn luyện kỹ năng nên có những hoạt động trò chơi tích hợp trong đó.

3.3. Mừng sinh nhật

HS (và PH) cũng thường mong muốn mừng sinh nhật chung với lớp, đặc biệt là ở các trường tại các thành phố. Nếu lớp đông, GV có thể cho tổ chức mừng theo nhóm cùng sinh trong tháng hoặc cho tổ chức ngoài giờ nếu học 2 buổi. Như thế sẽ không ảnh hưởng nhiều đến các hoạt động giáo dục cần thiết khác.

GV có thể giúp HS có được buổi sinh nhật đơn sơ nhưng ý nghĩa. Ví dụ: các bạn viết vào 1 thiệp đơn giản (tờ giấy bìa gấp đôi kèm 1 hình vẽ, dán ... do GV tự làm) lời chúc ngắn và nêu một đức tính của bạn và tặng bạn kèm bài hát chúc mừng.

3.4. Sinh hoạt kết nối với HĐTN theo chủ đề

GV có thể lồng ghép một số HĐTN theo chủ đề vào sinh hoạt lớp để tạo sự phong phú cũng như giúp HS thực hành sâu hơn, sống những gì em đã học hỏi. Xin tham khảo mục C với một vài đề nghị kết nối.

3.5. Thông tin tuần tới

3.6. Lên kế hoạch cho tuần tới [GV và HS cùng làm], chia công tác nếu cần.

(Hai nội dung này tùy thuộc hoạt động của nhà trường, lớp)

4. Cấu trúc buổi sinh hoạt lớp

Có thể cấu trúc buổi sinh hoạt lớp như sau

- [5'] Sinh hoạt làm nóng, phá băng:

Tổ chức trò chơi ngắn để tạo hứng khởi cho HS.

Những trò chơi phổ biến và đơn giản: Ngắn dài; Cao thấp; Thụt thò; Gió thổi; Tôi bảo; Ta là vua;...

Rất nên giúp HS tập tham gia dần vào việc quản trò bằng cách cho HS “quản” 1 phần nhỏ (như giúp cô hô thụt/thò...). Cần xoay vòng để các em HS đều được tập.

- [2 – 5'] Đánh giá tình hình của lớp: GV mời HS nhận xét về tuần lễ vừa qua... GV cũng có nhận xét riêng. Khen những HS đã cố gắng giúp lớp. Khích lệ HS chưa thực hiện hành vi tích cực. Áp dụng hệ quả lớp đã thống nhất.

- [5 - 10'] Giải pháp cho tình hình thực tế: Nếu lớp tốt thì có thể “ăn mừng”.

Nếu lớp có vấn đề thì GV sử dụng bộ 4 câu hỏi 2.1 – 2.4 ở trên để giúp HS nhìn ra hành vi chưa đúng và chọn hành vi tích cực. Cam kết.

- [Vài phút] Thông tin quan trọng

- [7 '] Hoạt động rèn luyện kỹ năng/phẩm chất; kết nối với HĐTN theo chủ đề (xin xem mục C dưới đây).

Tuỳ tình hình thực tế, nếu tình hình của lớp ổn, GV cần dành giờ cho phần rèn luyện.

C. Kết nối HĐTN theo chủ đề với sinh hoạt lớp

Dưới đây là một vài ví dụ về việc lồng ghép HĐTN theo chủ đề với Sinh hoạt lớp:

1. Trường lớp thân yêu

Một số hoạt động lồng ghép/mở rộng chủ đề “Trường lớp thân yêu” trong tiết sinh hoạt lớp.

a. Hoạt động 1: Trang trí tên, biểu tượng, khẩu hiệu và quy tắc/mục tiêu phấn đấu của lớp.

- Thời gian: Cần khoảng 2 buổi, mỗi buổi 20 - 25 phút. GV cho lớp làm từ từ.

- Công việc cần thực hiện:

+ Chia nhóm trang trí: Mỗi nhóm trang trí 1 thứ.

+ Tô màu, cắt giấy, dán, vẽ...

+ Thu dọn sạch sẽ, gọn gàng sau khi làm

+ In dấu tay để cam kết thực hiện. Dùng băng reo... để thể hiện quyết tâm.

+ Đánh giá

- GV chuẩn bị: những vật dụng cần cho hoạt động như giấy, kéo, bút màu. HS lớp 1 chưa viết được nên GV cần giúp HS làm bảng tên lớp, biểu tượng... và để HS trang trí.

b. Hoạt động 2: Làm vệ sinh lớp học.

- Công việc cần thực hiện:

+ Chia nhóm, phân công việc..

+ Tưới cây, cắt bỏ lá úa ở các cây trồng, vun đất, cột các nhánh cây có thể gãy,...

+ Thu dọn sạch sẽ, gọn gàng và vệ sinh cá nhân sau khi làm

+ Đánh giá

- Chuẩn bị: chuẩn bị dụng cụ và vật dụng như: giẻ lau, xô nhỏ (vừa tay với các em), chổi, ki hốt rác, kéo cắt cây, dụng cụ xúc đất, bình tưới,...

c. Hoạt động 3: Chăm sóc cây trong trường

- Thời gian: Khoảng 20 phút.

- Công việc cần thực hiện:

+ Chia nhóm, phân công việc..

+ Quét lớp, lau bàn ghế, lau bảng, lau các vật treo trong lớp, chăm sóc các chậu cây trong lớp,...

+ Thu dọn sạch sẽ, gọn gàng và vệ sinh cá nhân sau khi làm

+ Đánh giá

- Chuẩn bị: bình tưới cây hoặc xô đựng nước, kéo, cái bay hoặc xẻng nhỏ, dây ny lon hoặc dây kẽm nhỏ.

2. An toàn ở trường lớp

Mở rộng chủ đề “Một ngày của em”, phần nội dung về an toàn để giúp HS thực hành về an toàn ở trường lớp

Hoạt động:

- HS khám phá những vật dụng, nơi chỗ có thể nguy hiểm cho mình và bạn bè: Ổ cắm điện, lan can...
- Đưa ra những điều cần chú ý đối với các vật/nơi chôn này. Cần làm gì xử lý ra sao?
- Thực hành sắm vai tình huống
- Đánh giá

3. Tết yêu thương

Hoạt động lồng ghép chủ đề 5 “Gia đình yêu dấu” trong tiết sinh hoạt lớp

Thời gian: khoảng 15 phút

a. Hoạt động 1: Giúp gia đình ngày Tết

Công việc cần thực hiện:

- + HS đưa ra những việc em có thể làm để giúp gia đình ngày giáp tết. Chọn 1 việc khả thi nhất.
- + HS nêu rõ em chuẩn bị làm việc đó như thế nào. Nếu có thể thì thực tập trước tại lớp.
- + Thu dọn sạch sẽ, gọn gàng và vệ sinh cá nhân sau khi làm
- + Đánh giá (có phụ huynh tham gia đánh giá)

b. Hoạt động 2: Chúc Tết

Công việc cần thực hiện:

- + HS sắm vai cách chúc Tết, khi nhận quà (lì xì)
- + Làm thiệp chúc Tết.
- + Tập nói lời chúc Tết: Sắm vai để thực hành.
- + Thu dọn sạch sẽ, gọn gàng và vệ sinh cá nhân sau khi làm
- + Đánh giá

D. Lồng ghép huấn luyện kỹ năng bằng trò chơi trong sinh hoạt lớp

Trong sinh hoạt lớp GV có thể tích hợp thêm huấn luyện kỹ năng khác nhau cho HS. Sau đây là một vài gợi ý để GV tham khảo hoạt động/trò chơi trong rèn luyện kỹ năng cho

HS. GV có thể tìm hiểu thêm các trò chơi khác nhau và tìm cách vận dụng trò chơi vào HĐTN.

1. TUNG BONG BÓNG

Mục tiêu hoạt động

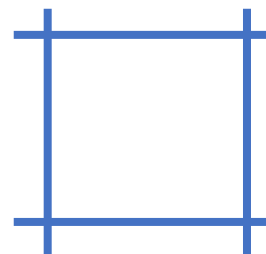
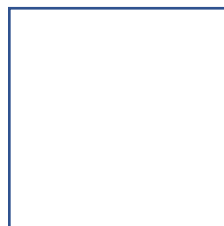
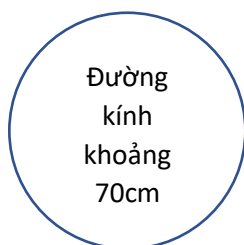
- HS vui chơi và trải nghiệm sự thành công trong hoạt động khi biết chia sẻ.
- HS có thể nhận ra tầm quan trọng của việc thay phiên nhau trong hoạt động.
- Học sinh có thể nêu ra tầm quan trọng việc giao tiếp giữa các thành viên trong nhóm.

Thời gian: Khoảng 10 phút, hoặc có thể kéo dài hơn tùy điều kiện và tình hình.

Chuẩn bị

- 01 bong bóng cho mỗi nhóm 3 - 6 học sinh. Nên thổi sẵn vài bong bóng để phòng thay thế cho trái bóng bị bể khi đang chơi. Bong bóng nên được thổi đủ căng để dễ tung bóng và bóng chuyển động chậm.

- Một khung hình tròn (tựa như vòng tập lắc bụng/eo) hoặc hình vuông cho mỗi nhóm. Khung này có thể được làm bằng giấy (cuộn/gấp nhiều lớp và uốn tròn/vuông, cột thành hình vuông), hoặc mây, hoặc dây kẽm, thanh gỗ...

- Không gian đủ rộng cho lớp.

Cách chơi

1. Cho HS lập nhóm bốn và mỗi nhóm đứng riêng sao cho phân bố đều trong không gian chơi (phòng đã xếp gọn bót bàn ghế, sảnh chơi...).

2. Cho các HS biết rằng:

- Chỉ có 1 trái bong bóng cho mỗi đội. Các em cần phải chia sẻ quả bong bóng trong nhóm (lúc đầu HS có thể kêu ca... Và đây là điều GV muốn!);

- Mục tiêu đầu tiên của các em là xem các em trong nhóm có thể vui vẻ chia sẻ với nhau một quả bong bóng hay không.

3. Sau đó thách thức HS tung bóng lên cao (trong nhóm) để mọi bạn trong nhóm đều (luân phiên) chạm vào bóng và nhóm cần giữ được bóng (không được giữ cố định mà chỉ được đập vào bóng) trên cao lâu như có thể trước khi bóng rơi xuống sàn.

4. Nếu HS làm được, hãy yêu cầu HS cho biết có bao nhiêu lần va chạm (bóng chạm tay) liên tiếp trước khi quả bóng chạm sàn.

5. Chúc mừng những nỗ lực và kết quả của HS.

6. Thử thách HS thêm bằng cách thêm vòng tròn/vuông. Yêu cầu HS đập/ném bóng bay qua cái vòng này. Một/Hai học sinh giữ cái vòng cao phía trên đầu (nếu nhóm có số lẻ/chẵn), số HS còn lại chia đôi và lần lượt chuyền bóng qua cái vòng. Tiếp tục chơi khi thời gian cho phép. Sau đó lần lượt đổi vai trò (một/hai bạn khác giữ vòng để người đã giữ vòng ra tung bóng).

An toàn

Cần bảo đảm bàn/ghế được xếp gọn để trẻ có thể di chuyển an toàn. Bong bóng hư cần được bỏ đúng nơi quy định, không để HS ngậm ở miệng.

Biến thể và yêu cầu thêm (tuỳ theo tình hình và độ tuổi)

- Đưa thêm quy định chỉ được tung bóng bằng 1/vài bộ phận nào đó của cơ thể [tay, đầu, bụng, chân, gối...]
- 2 nhóm tung bóng quay lưng về phía vòng để tung bóng.
- Bấm thời gian và xem nhóm nào chạm được bóng nhiều nhất và giữ bóng lâu nhất...
- HS trong nhóm nắm tay nhau thành vòng và chơi tung bóng bằng bàn tay đang nắm tay nhau (có thể mở rộng bằng một/vài bộ phận cơ thể nào đó).
- Mỗi nhóm tính xem có bao nhiêu lần va chạm trong 1 phút...

Bài học

- Sau khi chơi, GV mời HS chia sẻ niềm vui em nhận được.
- Mời HS cho biết vai trò của chia sẻ: Nếu em chỉ giữ bóng cho riêng mình thì trò chơi này sẽ ra sao? Khi em biết chia sẻ (dụng cụ, thiết bị, đồ chơi...) thì thế nào?
- Có cần thay phiên nhau không, tại sao? Thay phiên nhau có vai trò gì trong trò chơi, trong làm việc?
- Để chơi hiệu quả và vui, các bạn trong nhóm cần giao tiếp (nói/cư xử với nhau) như thế nào? Có cần bàn với nhau cách chơi hiệu quả không?
- [Câu hỏi đúc kết] Để nhóm làm việc/chơi hiệu quả thì các thành viên cần làm gì?

2. HÀNH TINH NGƯỜC

(Nhóm các trò chơi thuộc loại này: Thụt thò, Ngắn dài, Cao thấp, Trái phải, ...)

Mục tiêu hoạt động

- HS vui chơi và trải nghiệm sự thành công trong hoạt động khi biết tập trung lắng nghe, và luyện tập.
- HS có thể nói lên vai trò quan trọng của việc tập thích ứng với những thay đổi.
- HS có thể nêu được tầm quan trọng của việc giữ những quy định trong tập thể mới.

Thời gian: Khoảng 5 phút, hoặc có thể kéo dài hơn tùy điều kiện và tình hình.

Cách chơi

[Xin xem cách chơi của các trò chơi Thụt thò, Ngắn dài, Cao thấp, Trái phải, ...]

1. Đặt vấn đề cho HS:

- Em tưởng tượng đi đến 1 hành tinh nào đó. Trên hành tinh này có những qui định riêng, có thể không giống với qui định của em. Em cần tập theo những qui định mới này!
- GV nêu ra một số qui định riêng, có thể ngược với thói quen của em.
- Nêu cách chơi

2. Chơi theo qui định thông thường. Đổi sang theo luật/qui định mới (ngược).

3. Chúc mừng những nỗ lực và kết quả của HS.

4. Thử thách HS thêm bằng những cách biến thể khác nhau.

5. Có thể cho HS tham gia quản trò bằng cách hô các từ trong trò chơi

Bài học

- Sau khi chơi, GV mời HS chia sẻ niềm vui em nhận được.
- Mời HS cho biết vai trò của tập trung lắng nghe: Nếu em lơ là, không để ý quản trò thì sẽ ra sao? Ban đầu khó không? Nếu cố gắng tập (để ý, lắng nghe, tập trung) thì làm tốt hơn không?
- Luật (qui định) chơi như thế, nếu mình cứ theo cách của mình thì sẽ ra sao?
- Mở rộng: Đến lớp học này, mình có cần giữ những qui định của lớp không? (Tại sao có (tại sao không?)?)...